

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

РАЙОНЕН СЪД - АРДИНО

НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО

При извършване на престъпление прокуратурата образува наказателно производство, което протича в две фази: досъдебна и съдебна.

Досъдебното производство може да протече в две форми - предварително производство, при което разследването се води от следовател, и полицейско производство, при което разследващ орган е дознател - служител на МВР. Ръководството и контрола по отношение на всяко досъдебно производство се извършва от съответната прокуратура. Досъдебната фаза приключва с изготвяне на обвинителен акт от органите на прокуратурата.

Съдебното производство се образува от съда след като прокурорът предяви обвинителен акт. Прокурорът и обвиняемият могат поотделно да представят доказателства преди първото съдебно заседание. Съдът събира и проверява всички представени доказателства. Следват съдебните прения и се дава последна дума на подсъдимия. Съдът решава дали подсъдимият е виновен и постановява присъдата. Тя подлежи на обжалване или протест от страна на прокурора пред второинстанционния съд в 15-дневен срок.

В съдилищата се образуват и наказателни производства въз основа на частна тѣжба от пострадалия. Този вид дела се допускат само при престъпленията, определени със закон (такива са делата за обида, клевета, лека телесна повреда, кражба, извършена от съпруг или от роднини). Тук няма досъдебно производство и не участва прокурор.

УЧАСТНИЦИ В НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО

1. ОБВИНЯЕМ

Обвиняем е лицето, срещу което е повдигнато обвинение.

Обвиняемият има следните права:

- да научи в какво се обвинява и въз основа на какви доказателства;
- да даде обяснения по обвинението;
- да се запознае с делото и да прави необходимите извлечения;
- да представи доказателства;
- да участвува в наказателното производство;
- да прави искания, бележки и възражения;
- да се изказва последен;
- да обжалва актовете на съда и на органите на досъдебното производство, които накърняват неговите права и законни интереси;
- да има защитник.

2. ЧАСТЕН ОБВИНИТЕЛ

Лицето, претърпяло имуществени или неимуществени вреди от престъпление, което се преследва по общия ред, има право да участва в съдебното производство като частен обвинител.

Молбата за участие в съдебното производство като частен обвинител може да бъде устна или писмена и се прави най-късно до започване на съдебното следствие пред първоинстанционния съд. Частният обвинител може да поддържа обвинението в съда и след като прокурорът го оттегли.

3. ЧАСТЕН ТЪЖИТЕЛ

Лицето, пострадало от по-леко престъпление, може да повдига и да поддържа обвинение като частен тъжител.

Тъжбата трябва да бъде писмена и да съдържа данни за подателя, за лицето, срещу което се подава, и за обстоятелствата на престъплението. Към тъжбата се прилага документ за внесена държавна такса. Тя трябва да бъде подадена в шестмесечен срок от деня, когато пострадалият е узнал за извършване на престъплението.

4. ГРАЖДАНСКИ ИЩЕЦ

Пострадалият и неговите наследници, учрежденията и юридическите лица, които са претърпели вреди от престъплението, могат да предявят в наказателното производство граждански иск за обезщетение на вредите и да се установят като граждански ищци.

Молбата за предявяване на граждански иск може да бъде устна или писмена и се предявява най-късно до започване на съдебното следствие пред първоинстанционния съд. Той може да бъде предявен както срещу обвиняемия, така и срещу други лица, които носят гражданска отговорност за вредите, причинени от престъплението.

5. ГРАЖДАНСКИ ОТВЕТНИК

Лицата, срещу които е предявен граждански иск, с изключение на обвиняемия, участвуват в наказателното производство като граждански ответници.

6. ЗАЩИТНИК

"Защитник" може да бъде лице, което упражнява адвокатска професия. Защитник може да бъде и съпругът, възходящ или низходящ роднина на обвиняемия.

Участието на защитник в наказателното производство е **ЗАДЪЛЖИТЕЛНО**, когато:

- обвиняемият е непълнолетен;
- обвиняемият страда от физически или психически недостатъци;
- делото е за престъпление, за което се предвижда доживотен затвор или лишаване от свобода не по-малко от десет години;
- обвиняемият не владее български език;
- интересите на обвиняемите са противоречиви и един от тях има защитник;
- когато делото се разглежда в отсъствието на обвиняемия;
- обвиняемият не е в състояние да заплати адвокатско Когато участието на защитник е

задължително, съответният орган е длъжен да назначи за защитник лице, което упражнява адвокатска професия.

Защитникът може да участва в наказателното производство от момента на задържането на лицето или на привличането му в качеството на обвиняем. Органът на досъдебното производство (следователят или дознателят е длъжен да обясни на обвиняемия, че има право на защитник и му осигурява възможност да се свърже с него. Той не може да извършва никакви действия по разследването, докато не изпълни това си задължение.

Защитникът е длъжен да оказва правна помощ на обвиняемия и с цялата си дейност да съдейства за изясняване на всички фактически и правни положения, които са в полза на обвиняемия.

Защитникът е длъжен да съгласува с обвиняемия основните линии на защитата.

7. ПОВЕРЕНИК

Частният обвинител, частният тъжител, гражданският ищец и гражданският ответник могат да упълномощават повереник, който да ги представлява в наказателното производство.

ГРАЖДАНСКОТО ПРОИЗВОДСТВО

За защита на лични и имуществени права, съдът е длъжен да разгледа и реши всяка подадена в него молба.

1. Предявяване на иск - гражданското дело започва с подаване на искова молба, която трябва да бъде написана на български език и да съдържа следното:

- съда;
- Името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, както и единния граждански номер на ищеца и номера на факса и телекса, ако има такива;
- Цената на иска, когато той е оценяем;
- Изложение на обстоятелствата, на които се основава искът;
- В какво се състои искането;
- Подпис на лицето, което подава молбата.

В исковата молба ищецът е длъжен да посочи всички доказателства и да представи писмените доказателства за обстоятелствата, на които се основава искът.

Към исковата молба се представят:

- пълномощното, когато молбата се подава от пълномощник;
- вносна бележка за платени държавни такси и разноски, когато се дължат такива;
- преписи от исковата молба и от приложенията към нея според броя на ответниците.

Ако исковата молба не отговаря на посочените изисквания, на ищеца се праща съобщение да отстрани допуснатите нередовности в седемдневен срок. Ако ищецът не отстрани в

срок нередовностите в този срок, исковата молба заедно с приложенията се връщат. Ако адресът на ищеца е неизвестен, тя се съхранява в деловодството на съда, където ищецът може да я получи обратно.

Ако исковата молба и останалите документи отговарят на изискванията, преписите от нея и от приложенията към нея се връчват на ответника заедно с призовката за първото заседание.

2. Държавни такси/други разноски

Когато се завежда съдебно дело, ищецът трябва да плати държавна такса и да представи квитанция за извършване на плащането. Внасянето на държавната такса е условие за придвижване на исковата молба и за даване ход на делото. Държавни такси не се плащат от ищци, които са работници и служители, членове на трудово-производителни занаятчийски кооперации, лица, които трябва да получат възнаграждение за направени изобретения, и ищци по искове за издръжка.

Председателят на съответния окръжен или районен съд може да освободи от внасяне на такси лица, които нямат достатъчно средства, за да платят таксите и разноските. За да се освободим от заплащане на държавна такса, трябва да представим на председателя на окръжния или районен съд следните документи:

- молба за освобождаване от държавна такса,
- декларация за семейно и материално положение и имотно състояние.

Декларацията дава лични данни за Вас и членовете на Вашето семейство, данни за материалното Ви положение, включително трудови възнаграждения и други доходи, както и имоти, които притежавате.

Държавните такси са определени в Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и от Министерството на правосъдието. Можете да прочетете цялата Тарифа на Интернет адрес www.lex.bg.

По време на съдебното производство, ищецът е длъжен да поема разноските за призоваване на свидетели, вещи лица и трети страни, които поддържат позицията на ищеца.

Ако ищецът спечели делото, ответникът възстановява разноските на ищеца и внесените от него държавни такси. Ако искът бъде отхвърлен или решението е в полза на ответника, ищецът възстановява разноските, направени от ответника, съразмерно с отхвърлената част от иска.

3. Страни, дееспособност и представителство

Страни по граждански дела са лицето или лицата, от чието име се води делото, и лицето или лицата, срещу които се води делото. Малолетните и поставените под пълно запрещение се представляват от законните им представители - родители и настойници.

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СТРАНИТЕ В СЪДА МОГАТ ДА БЪДАТ:

- адвокати,
- родители, деца или съпруг,
- юрисконсулти или други служители с юридическо образование в институции, предприятия, кооперации и други обществени организации и корпоративни органи могат да представляват организацията, за която работят.

4. Съдебни заседания

На първото съдебно заседание, всяка страна представя и обосновава исканията и възраженията си и дава отговор на твърденията на другата страна. Съдът може да зададе въпроси на страните по отношение на фактическата обосновка на твърденията. На следващото заседание се изслушват свидетели и вещи лица. Когато съдът прецени, че делото е напълно изяснено, съдът приключва заседанието и постановява решение.